

דבר תורה לפרשת עקב - תשע"ז

העקב הוא העיקר...

אסף לוין

התבוננות והעמקה בכל מילה הכתובה בתורה יכולה ללמד אותנו הוראה הנוגעת לבחירות שאנחנו עושים בחיי היומיום שלנו. דבר זה בא לידי ביטוי גם במילים הפותחות את פרשתנו "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמר ה' אלוקיך לך את הברית ואת החסד אשר נשבע לאבותיך".

חז"ל מפנים את תשומת לבנו להתבונן בכך שהמילה "עקב" רומזת ל"מצוות הקלות שאין בני אדם משגיחים בהן אלא משליכין אותן תחת עקביהן" או כלשונו של רש"י "מצוות קלות שהאדם דש בעקביו".

במילים אחרות, מזמינה אותנו התורה להקפיד גם על קיום המצוות, שעלולות להיראות בעינינו לעתים כקלות ואולי אפילו כחסרות משמעות או רלוונטיות לחיינו או לתקופתנו. בתמורה לכך מבטיחה התורה שכר רב בדוגמת מימוש וקיום של ברית האבות הלכה למעשה.

בהמשך לדברים אלה מספר לנו המדרש על כך שדוד המלך לא חשש מפני אי קיום המצוות החמורות. את המצוות האלה הוא וודאי הקפיד לקיים, אבל חשש דווקא מהמצוות הקלות, אותן מצוות שאדם "דש בעקביו". ניכר אפוא שאפילו דוד המלך חשש שמא הוא לא נזהר בהן ועל כך הוא כתב בספר תהילים "עוון עקבי יסובני" כלומר, חשש מהעוון של המצוות הקלות המשולות, כאמור, לעקב.

כשמתבוננים בדברים לעומקם, מתעוררת השאלה מדוע בעצם חשש דוד המלך מפני המצוות הקלות? האם אפשר להעלות על הדעת שהוא לא נזהר לקיים חלק ממצוות ה' והרי הוא עצמו אומר "גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב" ומכאן אפשר להבין שהוא וודאי הקפיד ביותר גם על המצוות הקלות...

אם כך נשאלת השאלה, ממה בעצם חשש דוד המלך?

אפשר לומר שלא מדובר בחשש מאי קיום המצוות הללו בפועל או בזלזול בהן אלא מעצם יצירת הדירוג והסיווג של חלק מהמצוות כ"מצוות קלות" לעומת אחרות שמוגדרות כחמורות. עלינו לשאול את עצמנו האם לכתחילה אנחנו יכולים בכלל לעשות את הדירוג הזה. ואף יותר מכך – האם עצם עשיית הדירוג הזה לא עלולה להוות סכנה עבורנו בבואנו לקיים את השליחות שלנו עלי אדמות.

יכול להיות מצב בו יהודי מקיים את כל התורה ומצוותיה, על כל פרטיה ודקדוקיה, אבל עדיין מרגיש בתוך תוכו כי יש מצוות חשובות יותר ויש מצוות משניות וחשובות פחות. אפילו אם האדם עושה את החשבון הזה בתוך תוכו ולא מביא אותו לידי ביטוי חיצוני, עדיין גישה זו לא רק שאינה נכונה היא גם עלולה להיות מסוכנת ולגרום לו להחמיץ במידה רבה את המטרה לשמה נברא – להיות אחד עם בורא עולם.

החסידות מלמדת אותנו שהמצוות שנתן לנו הקדוש ברוך הוא נועדו כולן על מנת ליצור מצב של חיבור בינינו לבין הבורא (מצווה מלשון "צוותא") ולכן לא רלוונטי בכלל לשפוט את המצוות או לדרג אותן באמצעות השכל. השכל האנושי הקר מחפש אחר הגיון והבנה ראציונאלית של הדברים והוא עלול מטבעו לעשות דירוג בין המצוות וחשיבותן. אבל בניגוד לרוח התקופה המייקרת את השכל, באה התורה ללמד אותנו לקח חשוב וקוראת לנו להבין

שההיגיון והשכל הם לא בהכרח רנה המידה על פיו עלינו לשפוט את התכנית האלוקית. השכל הוא חשוב אבל לא הוא זה שקובע את הערך והחשיבות של הדברים. עלינו לזכור תמיד שאנחנו מקיימים את התורה ואת המצוות על מנת להתחבר לממד האלוקי שבתוכנו ולהביא אותו לידי גילוי בעולמנו. התפקיד שלנו הוא להאיר את אור הקדוש ברוך הוא בעולם הסובב אותנו ועד שנסיים את המהלך הזה (של גילוי עצמות אינסוף בתוכנו ובעולמנו) לא נוכל באמת לרדת לסוף דעתו ומחשבתו של הקדוש ברוך. ומאחר וכך, עד שלא נסיים את מלאכתנו וודאי גם לא נוכל לדרג את מצוותיו ולדעת מה חשוב יותר ומה פחות. התורה מזמינה אותנו לחוות את המציאות מנקודת מבטו של הבורא (בה אין חלוקה) ולהיפתח לאפשרות ולמחשבה שכל המצוות חשובות באותה מידה אפילו רק מתוקף כך שהן כולן חלק מתמונת הפאזל של הרצון האלוקי. במסגרת המסע המשותף שלנו לגילוי אורו של הקדוש ברוך הוא בעולם עלינו להסכים לפעול מעל לטעם ודעת ולקבל על עצמנו את האקסיומה שכל המצוות שוות בערכן. עלינו להתחבר אליהן מתוך שמחה התמסרות ודיוק ומתוך הבנה שהמטרה איננה המצווה אלא דווקא ה"צוותא" שמתגלה באמצעותה – צוותא שמביא לידי ביטוי את האמת הפנימית והאלוקית המפעמת בתוכנו מקצה הראש ועד העקב התחתון ממש. מאחר והתקופה בה זכינו לחיות מכונה תקופת "עקבתא דמשיחא" אפשר להבין שהדברים וודאי נוגעים לכל אחת ואחד מאתנו בפועל ממש – התורה שאנחנו לומדים צריכה וגם יכולה לחדור עד ה"עקב", כי כאשר היא חודרת עד העקב אז היא גם משתמרת ופועלת את פעולתה בהפיכת העולם הזה, התחתון מכל תחתון, לדירה לו יתברך... .

מבוסס על מאמרים ושיחות של הרבי מלובביץ'